

su izabrane pjesme Rusa J. M. F. Borovskoga i Poljaka M. Brožeka. Pjesnici U. E. Paoli i Weller H. nisu zastupani svojim najboljim pjesmama. Tu redaktora možemo donekle opravdati, jer je stvaralački opus ovih dvaju pjesnika doista preobilan pa je i izbor otežan. Ni Morabito nije sretno zastupan. Istina, njegove su pjesme razastute po raznim revijama, pa je onda redaktor Eberle bio upućen na djelomičnu suradnju samoga pjesnika. Ali ima pjesnika kod kojih je izbor dobro izvršen kao što je slučaj s M. Paolillom i Merone Emilijem. Tu i tamo redaktorov izbor izaziva otpor, ali, ako se uoče sve poteškoće, onda možemo reći da je antologija ne samo zanimljiv pokušaj, nego i da je povezanost neolatinskih pjesnika u jednoj antologiji iz raznih nacija, premda nam se ništa ne kaže o eventualnim pjesnicima s drugih kontinenata, pothvat koji, i kako je obavljen, zaslužuje pohvalu. Redaktor je dobro učinio što je pjesništvo u svojoj antologiji podijelio na „metra“ i „rhythmy“. Pod prvim podrazumijevaju se pjesme u antičkoj metrici, dok drugi ciklus obuhvaća pjesme spjevane uglavnom u *vers-libru* ili pjesme u kojima su autori očuvali strogu silabičnost. Ipak nije ujednačen omjer pjesnika iz jednog i drugog ciklusa. Napomene o pojedinim pjesnicima, tj. kraći biografski podaci s naznakom djela i izvora odakle je uzeta pjesma, daju dobar uvid u neolatinsku poeziju. Dobro je što je na kraju podataka o svakom pojedinom piscu dodana i njegova adresa, što će dobro doći pjesnicima, koji budu htjeli ostvariti međusobnu povezanost. To nije mala stvar u današnjem svijetu u kome upravo neolatinski pjesnici čeznu za jedinstvom i pravičnom izmjenom mišljenja. Isto bi ta okolnost mogla omogućiti budućem redaktoru ovakve antologije da je proširi na neolatinske pjesnike cijeloga svijeta, a da istodobno ona bude reljefnija s obzirom na svoj estetski kriterij. Uz bizarne pjesme, koje nisu drugo nego „*lusus calami*“, u antologiji ima pjesama u kojima se tek nazire suvremeno strujanje poetskih preokupacija današnjeg pjesnika. Možda će upravo ovakva antologija kakva je pobuditi mlađe da se više angažiraju za ona načela u poeziji koja je čine trajnijom od onoga shvaćanja za koje se tako uporno bore oni pjesnici kojima je forma, tj. održavanje antičke metrike jedini cilj. Malo „*barbarizma*“ u tom pogledu neće nimalo pokvariti svijetle tradicije najboljih ostvarenja mnogih latinskih pjesnika iz raznih stoljeća. Inače je knjiga ukusno opremljena, grafički je otmjena, a što su se ovdje pojavile neke slovne pogreške, to joj ni u kojem slučaju ne umanjuje vrijednost. Može se na kraju reći da motto, koji je redaktor stavio u glavi svoga Predgovora: *Et nobis amoena subridet Camena*, prati čitaoca gotovo kroz cijelu knjigu, a to je bitno i u naše atomske doba vrlo utješno.

T. Smerdel, Zagreb.

AEMILII MERONE: *Munuscula musae, praefatio Benedicti Ripsati*, Napoli 1959, str. 61.

MUNUSCULA MUSAE je naslov zbirci neolatinističkog pjesnika Emilija Meronea, a peta po redu od 1942., otkad je izdao svoju prvu knjigu latinskih stihova. Merone živi u Napulju, pa je i osebnost mnogih njegovih pjesama u ovoj novoj zbirci protkana izrazito doživljenim ljepotama napuljskog krajolika. Uz svoje zemljake U. Enrica Paolija, Tusianija i Morabito-a ističe se lirskom sažetosti, uspjelim ostvarenjem lične lirske atmosfere i smislom za život i odnos čovjeka prema prirodnim ljepotama. Iako je Pascoli kao latinistički pjesnik bio u većini svojih lirskih ostvarenja spontan, Merone je ipak još više pojednostavio Pascolijevu rustikalnu certu i naglasio u svojoj lirici lično *svoje sublimirano divljenje* prirodi i njezinim vrlo često nevidljivim ostvarenjima. Merone uvijek ide tragom Tibulove jednostavnosti a zahvaća u Horacijevu sažetost. Osobito treba istaći pjesnikovu realnu doživljenost same stvarnosti. Ta je uvijek spontana. Kao što postupa tvorac mozaika, tako i Merone odvaja dijelice da bi u konačnom obliku same pjesme dobio, poslije završena emotivnog zamaha, zgusnutu cjelinu koja čitaoca ispunja čarolijama lirskog nadahnuća. To je u biti ono što privlači i osvaja umah čitaoca njegovih pjesama. Pjesme su u zbirci ispejvane u heksametrima i hendekasilabima. Ima ih trideset i tri. Sve su te pjesme pune daha vedrine i istodobno prodornog zahvaćanja u samu stvarnost. U mnogima postoji smisao za realnost, bilo da pjesnik nju vidi u svojoj

bližoj sredini, u porodici, bilo među drugima-seljacima svoga zavičaja. Meroneov lirski latinizam ne očituje učenu artificialnost, u kojoj su glavno i jedino znanje prozodije i nekih metričkih oblika. Čitajući po nekoliko puta te pjesme, zapazio sam stanovita spontana odstupanja od kanona antičke metrike. Ima i nategnutih heksametara, kao i hendekasilaba. Ti su ipak rijetki. Pritom, takvi stihovi traže naročito poznavanje latinskog jezika. Pokatkad mogu se činiti i kao promašeni. U ponekim pjesmama, uza sav spontani ritam i ljepotu pjesničke slike, mi se moramo po nekoliko puta vraćati prigodom čitanja, ali nam i taj mali trud donosi veliko lirsko iznenađenje. Tad iznenada sine lirska ljepota u svoj svojoj jednostavnosti. U jednu riječ, Merone začuđuje svoje čitaoce, vodi ih kao djecu kroz realnost svojih sažeto izraženih doživljaja u svijet ljepote. Već je u zbirci iz 1955: *Hendecasyllabi* pjesmama *Ad cupressum* i *Occasus Palinuri* inicirao svoje samostalno lirsko lice i izvorna obilježja. Te su pjesme ojačale njegovu podsvijesnu težnju da se osebniju izrazi, a da se pritom, kako veli Horacije, ne obazire na napuhanu stihotvoračku dotjeranost, koja pjesmu ne čini lirskom. Marouzeau je točno okarakterizirao spomenutu Meroneovu zbirku [*Revue des Etudes latines*, 1954, str. 491] riječima da predstavlja: „*charmants petits poemes de circonstance*”, — ali ih nije detaljnije obradio. Ipak, Marouzeau je naslutio Meroneov budući razvoj i ljepotu njegova izražajnog latinskog jezika.

Meroneova spontanost i sažetost u lirskom objavljivanju vlastite doživljenosti očituje se upravo u tome što on umije izabrati ono što je najtipičnije. To je rijetka odlika među suvremenim latinističkim pjesnicima, koji većinom upadaju u deskripcije, premda su im pjesme s formalne strane dobre. Njegov izbor motiva nije oskudan, kako nam se to na prvi mah može pričinuti. Krajolik mu uvijek pomaže da nađe sebe i suvremena čovjeka, da na neki način podsvijesno opravda svoju liriku spjevanu na latinskom jeziku.

U ciklusu: *Heksametri*, prvom pjesmom *Navigare necesse*, Merone nam u baladnom tonu evocira Odisejev lik, koji i po drugu put, poslije povratka iz Troje kući, želi krenuti u svijet, jer misli da će stići u Eolovu zemlju i da će ga taj kao njegove drugove u toj plovidbi bogato nagraditi. Ali valovi uništavaju lađu i mornare s Odisejem. Ne naziremo li u pjesmi, protkanoj mitološkim duhom, tragedije suvremenika u njihovoj težnji za dobrom? Ostale pjesme kao *Canicula* i *Reditus Sarnensis* zaobljuju ovaj ciklus. U ciklusu *Hendecasyllabi* susrećemo mnogo pjesama, koje zrače svojom nepatvorenom ljepotom, kao *Meridies colonarum*, *Nox hiemalis*, dok pjesme *Nox Surrentina*, *Tabella aestiva*, *Requies hiberna* otkrivaju ljepote napuljskog krajolika. U njima su lirske evokacije vrlo žive i plastične. Usporedimo li pjesmu *Meridies colonarum* s pjesmom *Similitudo* ili s kojom drugom, mi osjećamo potresnu Meroneovu saosjećajnost sa čovjekom današnjeg vremena.

Brojne su pjesnikove lirske slike iz obiteljskog kruga; osobito u njima blista nevinost dječjeg srca. Tih pjesama ima nekoliko: Ističem dvije: *Marisa studet*, *Toniolus et Marisa*. Pjesma *Nox hiemalis* pokazuje, koliko je Merone ušao u problematiku braka. Slično doživljujemo u lirskoj slici punoj jednostavne sugestivnosti: *Tabella litteraria Marisae*. Primjer sažetosti i lirske evokativne snage pruža nam pjesma: *Nubes et mons*, koju u cjelini citiramo:

In iugo medio, parumper, umbra,
 quae de nube venit, moratur: inde
 evanescere nubilum iugumque
 sensim conspicio vivere tutum:
 stat mons Summa velut smaragdus ingens.

Na kraju, pjesnik je Merone ovom svojoj zbirci, dokazao, kakve mogućnosti postoje u latinskom jeziku da bi kao pjesnik opjevao stvarnost i zanose suvremena čovjeka. S druge strane, ta zbirka ukazuje na pravilan put kojim moraju krenuti oni koji se oduševljavaju nekim mitološkim repertoarom pa gube smisao za iskreno doživljavanje života i njegovih ljepota u društvu ili u krajoliku. Svježina, ljupkost i jednostavnost, što ih je Merone izrazio u svojim latinskim pjesmama, ujedinjuju jezikom, na kome su ispjevane, tisuće i tisuće čitalaca širom svijeta.